

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 594/2021-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED]

[REDACTED],
zastúpených JUDr. Jánom Klimekom, advokátom, Sládkovičova 8, Prešov, proti uzneseniam Okresného súdu Prešov č. k. 9 C 75/2013 z 3. mája 2021 a 2. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 9. júla 2021 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 9 C 75/2013-317 z 3. mája 2021 a č. k. 9 C 75/2013-322 z 2. júna 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenia“). Sťažovateľky navrhujú napadnuté uznesenia zrušiť a vrátiť vec okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie, ako aj nahradiť im trovy konania.

2. Podľa ústavnej sťažnosti a pripojených listín sťažovateľky vstúpili do konania na miesto pôvodného žalobcu v spore o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva. Po právoplatnom skončení konania okresný súd obsadený vyšším súdnym úradníkom rozhodol o výške trov konania uznesením zo 14. januára 2021, proti ktorému podali sťažovateľky odvolanie 11. februára 2021. Vyššia súdna úradníčka uznesením z 23. marca 2021 uložila sťažovateľkám povinnosť zaplatiť súdny poplatok vo výške 40 eur. Toto uznesenie napadli sťažnosťou z 21. apríla 2021, pretože nie sú poplatníkmi za úkon, za ktorý bol súdny poplatok vyrubený. Prvým napadnutým uznesením konajúci sudca ich sťažnosť zamietol. Spolu s uznesením sudcu im bolo doručené aj uznesenie vyššej súdnej úradníčky z 5. mája 2021 o vyrubení súdneho poplatku vo výške 20 eur. Aj toto uznesenie napadli sťažnosťou z 25. mája 2021, ktorú sudca zamietol druhým napadnutým

uznesením, ktoré však zrejme obsahuje chybu v písaní pri dátume vydania 3. mája 2021 (správny dátum je 2. júna 2021, ako je už uvádzané, pozn.). Spolu s týmto druhým napadnutým uznesením im bolo doručované aj uznesenie vyššej súdnej úradníčky zo 7. júna 2021 o ďalšom vyrubení súdneho poplatku vo výške 20 eur sťažovateľke v 1. rade. O sťažnosti proti tomuto uzneseniu zatiaľ nebolo rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

3. Proti napadnutým uzneseniam podali sťažovateľky túto ústavnú sťažnosť, pričom namietajú, že bolo porušené ich právo vlastníť majetok, pretože nemali byť zaviazané k zaplateniu súdnych poplatkov. Postup súdu považujú za rozporný aj s čl. 2 ods. 2 a čl. 13 ods. 2 ústavy. Právna úprava pri položke 20a Sadzobníka súdnych poplatkov k zákonu Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) neukladá účastníkovi zastúpenému advokátom zaplatiť poplatok za nepodanie podania na súde v elektronickej podobe, ale priamo konkrétnemu advokátovi. Povinnosť vyplýva z § 2 ods. 1 písm. f) zákona o súdnych poplatkoch. Ide o extrémne vybočenie zo štandardov uplatňovanej rozhodovacej činnosti súdov, rozpor so zákonom a porušenie označeného základného práva. Tento postup sudcu je potrebné zastaviť, keďže ide už o tretie nesprávne vyrubenie poplatku, hoci ostatní sudcovia vyrubujú poplatok advokátom. V dvoch prípadoch sú rozhodnutia právoplatné, lehota na zaplatenie uplynula a súd ich môže od sťažovateľiek vymáhať.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je sťažovateľkami namietané porušenie práva vlastníť a užívať majetok a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 20 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutými uzneseniami okresného súdu. Sťažovateľky namietajú nezákonnosť napadnutých uznesení o zamietnutí sťažností proti uzneseniam o uložení poplatkovej povinnosti.

5. Ústavný súd zistil, že ústavná sťažnosť sťažovateľiek obsahuje v návrhu petitu nesúlad s prílohami a predchádzajúcim odôvodnením ústavnej sťažnosti, pretože napadnuté uznesenia boli vydané v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 9 C 75/2013. Ide o nesprávnosť v jednom čísle uvedenej spisovej značky, ktorá môže byť chybou v písaní. Ústavný súd nevyzýval sťažovateľky na opravu alebo doplnenie návrhu, keďže by to pri zistení dôvodu na odmietnutie sťažnosti už pri predbežnom prerokovaní bolo nevhodné. Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažnosť neobsahuje dostatok právnych dôvodov na podporu záveru o porušení, čo predstavuje samostatný dôvod na odmietnutie sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.1. K porušeniu označených práv napadnutými uzneseniami okresného súdu:

6. Pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľiek ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a do § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013).

7. Z podstaty princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné sudy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

8. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, než podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

9. Rozhodovanie o súdnych poplatkoch je špecifické v tom, že ide o rozhodovanie súdu na jednej inštancii, ktoré je zverené vyššiemu súdnemu úradníkovi. Svojím charakterom ide o činnosť spadajúcu do verejného práva (PL. ÚS 109/2011). Ukladanie poplatkov slúži okrem iného na zabezpečenie chodu súdnictva, pretože súdne poplatky sú príjmom štátneho rozpočtu. Poplatková povinnosť je verejnoprávnou povinnosťou zo zákona vyplývajúcou z čl. 59 ods. 2 ústavy. Štát je v tomto právnom vzťahu oprávnenou osobou a poplatník je povinnou osobou. Definičným znakom poplatku je určité protiplnenie, ktoré v prípade súdnych poplatkov predstavuje buď jednotlivý úkon, alebo konanie súdov.

10. Zákon o súdnych poplatkoch v tejto súvislosti predpokladá situáciu, keď súd môže z úradnej povinnosti rozhodnúť o zmene alebo zrušení skoršieho, hoci aj právoplatného rozhodnutia o poplatkovej povinnosti, ak zistí, že bola poplatková povinnosť uložená nesprávne. Týmto osobitným procesným ustanovením zákona o súdnych poplatkoch sa prelamuje inak rigidný princíp nezmeniteľnosti súdneho rozhodnutia vyplývajúci z právoplatnosti ako vlastnosti súdneho rozhodnutia, ako je bežne chápaná napríklad v civilnom sporovom konaní (podľa Civilného sporového poriadku ako *lex generalis* k zákonu o súdnych poplatkoch ako *lex specialis*, pozn.). V prípade ústavného prieskumu súdnych rozhodnutí o uložení súdneho poplatku je preto potrebné mať na zreteli aj túto osobitnú možnosť, ktorá rozširuje právomoc okresného súdu rozhodnúť o súdnom poplatku aj na obdobie po skoršom autoritatívnom rozhodnutí. Zodpovedajúco je následne potrebné aplikovať princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu.

11. Sťažovateľky podali proti uzneseniam okresného súdu z 23. marca 2021 a 5. mája 2021 sťažnosti podľa § 14 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch, o ktorých bol oprávnený a aj povinný

rozhodnúť sudca (čo aj napadnutými uzneseniami urobil). Práve v týchto sťažnostiach mohli a mali sťažovateľky namietat' a odôvodniť konkrétne porušenia práva vlastníť majetok a práva na spravodlivý proces. Ak v nich uviedli len stručné a všeobecné tvrdenie o porušení zákona (zákona o súdnych poplatkoch, resp. položky 20a Sadzobníka súdnych poplatkov) spolu s vyslovením pochybnosti o povinnosti podávania podaní v elektronickej podobe a o tom, či a odkedy majú byť poplatníkmi, pripravili sa tak vlastným pričinením o možnosť preskúmania ich námietok okresným súdom. Až v druhej sťažnosti o čosi jasnejšie tvrdili, že nie sú poplatníkmi podľa položky 20a Sadzobníka súdnych poplatkov. V poslednej (tretej) sťažnosti z 2. júla 2021 proti uzneseniu zo 7. júna 2021, o ktorej v čase doručenia ústavnej sťažnosti ešte nebolo rozhodnuté, uviedla sťažovateľka v 1. rade už konkrétnejšiu argumentáciu proti ďalšiemu uloženiu poplatkovej povinnosti.

12. Až na základe tejto argumentácie došlo podľa zistenia ústavného súdu k prehodnoteniu dovtedajšieho právneho názoru súdu, pretože uznesením č. k. 9 C 75/2013-331 z 11. augusta 2021 došlo k zrušeniu uznesenia vyššej súdnej úradníčky zo 7. júna 2021. Uznesením č. k. 9 C 75/2013-333 z 11. augusta 2021 došlo k zrušeniu obidvoch uznesení vyššej súdnej úradníčky z 23. marca 2021 a 5. mája 2021 tvoriacich podklad pre vydanie napadnutých uznesení. Okresný súd ešte uznesením č. k. 9 C 75/2013-341 zamietol sťažnosť sťažovateľiek proti uzneseniu č. k. 9 C 75/2013-333 z 11. augusta 2021 a toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 5. novembra 2021.

13. Sťažovateľky vo svojich sťažnostiach proti uzneseniam vyššej súdnej úradníčky nevyužili v plnom rozsahu tie argumenty, ktoré použili v ústavnej sťažnosti, a preto v rozsahu, v akom ich nevyužili pred okresným súdom, ich ústavná sťažnosť nie je prípustná. Navyše po zrušení uznesení vyššej súdnej úradníčky z 23. marca 2021 a 5. mája 2021 obidve napadnuté uznesenia samy osebe nemôžu vyvolať žiadne právne účinky, preto by aj prípadné vyhoviecie ústavnej sťažnosti malo len formálny rozmer, neposkytla by sa tým reálna ochrana označenému základnému právu sťažovateľiek vlastníť majetok. Sťažovateľky netvrdili, že by z ich strany došlo k zaplateniu vyrubených súdnych poplatkov alebo k nútenému vymoženiu poplatkov od nich. Zrušenie uznesení vyššej súdnej úradníčky z 23. marca 2021 a 5. mája 2021 okresným súdom neumožňuje ústavnému súdu bližšie sa zaoberať meritom ústavnej sťažnosti, pretože okresný súd dodatočne poskytol ochranu označeným právam sťažovateľiek.

14. Na tomto základe ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľiek už pri jej predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej neprípustnosti.

15. Po prijatí už uvedeného názoru o možnosti porušenia označených práv zostalo bez významu zaoberať sa ostatnými požiadavkami uvedenými v petite ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. novembra 2021

Libor DUEA
predseda senátu